

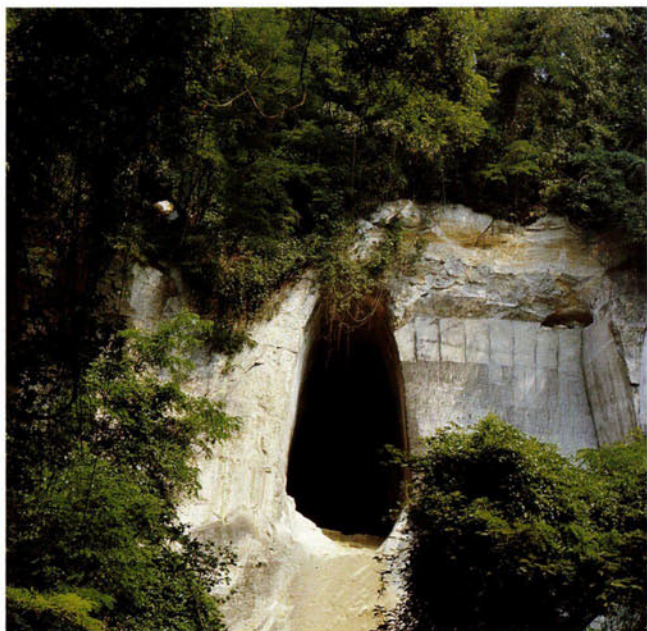
DE ZILVEREN SOK

MEMORIE VAN GROEI EN BLOEI VAN DE STUDIEGROEP ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Ed de Grood, Schophemerheide 355, 3798 's-Gravenvoeren (België)

Weinig mensen zullen ten tijde van de oprichting van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, kortweg de SOK, gedacht hebben dat deze studiegroep de leeftijd van vijftientig jaar zou halen. Eind jaren zeventig was het namelijk een ongehoord idee dat het handjevol geïnteresseerden in de onderaardse kalksteengroeven zich zou laten organiseren. Voor deze berglopers, zoals ze meestal genoemd worden, stond het avontuur voorop en het anarchistische was hen vertrouwd dan enige vorm van maatschappelijke organisatie. Geheime krachten, zo lijkt het wel, hebben in de loop der jaren hierin verandering gebracht. Nagenoeg een ieder die geïnteresseerd is in het onderaardse heeft zich intussen op een of andere manier in de SOK met soortgenoten verbonden. Vijftientig jaar *geloof in beter* heeft een bloeiende club van 140 leden opgeleverd met een levendig

verenigingsblad SOK-INFO, met een ook in wetenschappelijke en bestuurlijke kringen gewaardeerd publicatiemedium SOK-MEDEDELINGEN (380 abonnees) en met een goed werkende STICHTING IR. D.C. VAN SCHAIK, die het beheer voert over een tiental onderaardse kalksteengroeven. Het zijn niet alleen de bestuursleden maar vooral ook de leden zelf die dit met vallen en opstaan hebben opgebouwd en die daarvoor een groot compliment verdienen. Immers, door de bereidheid om de krachten te bundelen kon de waardering voor de monumentale onderaardse wereld pas werkelijk gestalte krijgen met als resultaat dat er nu over het algemeen veel positiever tegen het onderaardse landschap wordt aangekeken. Groei en bloei van de studiegroep, zoals ik die zelf als bestuurslid van nabij heb meegemaakt, zal ik hier kort trachten te beschrijven.

FIGUUR 1
Slechts enkele meters schemer vormen de toegang tot het object van studie. Hier begint een relatief onbekend natuur- en cultuurhistorisch "biotoop" dat de harten van tientallen berglopers heeft gestolen
(foto: Ed de Grood).

PREHISTORIE

Het berglopen is van alle tijden. Sommige namen uit vorige eeuwen gekrast op de wanden van de gangen, zoals bijvoorbeeld Penninger, Eberhard, Timmers, Courtens en Mourmans, geven ons het gevoel met collega's van doen te hebben. Ook al hadden ze misschien tevens een zakelijk motief om het onderaardse te bezoeken, de frequentie waarmee of de lange periode waarin hun naam voorkomt, doen vermoeden dat ze er vooral voor hun plezier rondliepen. De passie voor de eigenaardige eindeloos duistere onderwereld, zwanger van historie, moet van alle tijden zijn (figuur 1). Ook het meer recente verleden kent uitgesproken liefhebbers, waarvan sommigen nog in ons midden verkeren, zoals bijvoorbeeld Willem van Schaik of Stied Witlox ("Aristides op zondag") (fi-

guur 2). Enkele SOK-kers hebben zelfs David Cornelis van Schaik (de pionier van het onderzoek in de Sint-Pietersberg), Jan Dielis of bijvoorbeeld de gebroeders Pieter en Leo Bels nog persoonlijk de hand gedrukt. Hoewel er in hun tijd, dat wil zeggen zo rond de Tweede Wereldoorlog, al af en toe sprake was van clubs van berglopers – ik denk aan “de Moezer”, de “Troglophylen” of de “Vleermuizenclub” – waren de activiteiten en de onderlinge contacten toch vooral informeel.

Een eerste meer serieuze poging tot organisatie was de in 1969 door Hans Ogg en Frans Bunnik geïnitieerde Vereniging tot Bevordering Wetenschappelijk onderzoek Sint-Pietersberg (“de vereniging met de lange naam”). Deze vereniging slaagde erin om vooral historisch en paleontologisch geïnteresseerde berglopers bij elkaar te brengen. Ik denk daarbij aan namen als bijvoorbeeld Mart Vallen, Albert Claessens en Alfred Disch. Ondanks de beste bedoelingen week het wetenschappelijk engagement steeds meer voor de verleiding tot recreatief gebruik van de berg en de vereniging bleek geen lang bloeiend leven beschoren. Uit teleurstelling namen vier ex-leden een nieuw initiatief. Hans Kamphoven, Jos Cobben, Jacques Diederer en Max Wijnen vormden het Instituut voor Groevenonderzoek in Limburg in oprichting (IGL i.o.). Van daadwerkelijke oprichting is het echter nooit gekomen. In 1977 voegde uw auteur zich bij hen en lanceerde het idee om “te schuilen onder een bestaande paraplu”, bijvoorbeeld het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL). Zo zou de vorm geen discussie meer behoeven en konden we ons met de inhoud gaan bezighouden. Ongeveer tegelijkertijd werkten we met zijn vijven, én met Henk Hillegers, al samen aan een expositie over de kunst van het blokbreken onder de titel “Van pötsjesjtoete en ratnakke”. De samenwerking beviel goed, alleen met de planning hadden we enige moeite: zo werden de laatste foto's voor de expositie gehaast gedroogd door ze uit het autoportier raam te hangen. De rit van Maastricht naar Valkenburg volstond net, zodat de openingsrede van Anne van Wijngaarden van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer slechts tien minuten vertraging opliep. De expositie was overigens een groot succes; ze werd op 12 plaatsen in de regio opgesteld en trok in totaal bijna 80.000 bezoekers. De tijd was rijp voor meer gerichte aandacht voor het onderaardse en we dachten daar samen vorm aan te moeten gaan geven.

FIGUUR 2
Berglopers van
verschillende generaties
ontmoeten elkaar bij een
ondergrondse discussie:
v.l.n.r. Erik Lamkin, Willem
van Schaik, Ed de Grood,
Ton Breuls en Ludo
Claessens (foto: Jan Spee).

GEBOORTE

Na het succes van de expositie hebben we zo met ons vijven op 7 oktober 1977, aan de Reutjesstraat 1 te Wolfshuis/Bemelen, bij het openhaardvuur van uw auteur en met gepaste offers aan Bachus, besloten het NHGL met een studiegroep te verrijken. Niemand vroeg zich af of we wel welkom waren. Het was een openbaar geheim dat het genootschap toen op sterven na dood was en zat te springen om vers bloed. Dit nu bleek inderdaad het geval want toen we ons vervolgens meldden bij voorzitter Piet van Nieuwenhoven en secretaris Huub Gilissen bleek dat de cadeaus al voor ons klaar lagen: gratis petroleumvergassers, petroleum, kousjes, batterijen, zelfs kilometervergoeding. Omdat we het bestuur van het NHGL uiteraard niet voor het hoofd wilden stoten werd dat alles, het was 14 oktober 1977, in dank aanvaard en was de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (de naam is er in de loop van de geschiedenis niet korter op geworden), na dus een lichte bevalling, geboren.

AAN DE SLAG

Onduidelijk bleef voorlopig of we met zijn vijven nu leden of bestuursleden waren, of allebei. De enige bestuursfunctie die we onoverkomelijk vonden was die van technisch secretaris. Jos Cobben werd uitverkoren en op 30 november 1977 schreef hij zijn eerste brief, aan Provinciale Waterstaat, over vleermuistellingen. Intussen noemden we onszelf kernleden en deze kernleden zouden zogenaamde faculteiten bezetten, bijvoorbeeld topografie, cultuurhistorie en vleermuizen. Nieuwe kernleden zouden slechts worden

aangenomen voor zo ver ze nog niet bezette faculteiten zouden vertegenwoordigen. Een eerste artikel verscheen in het Natuurhistorisch Maandblad, over de sociale aspecten van de onderaardse steenwinning. Een eerste studiereis werd ondernomen naar Noord-Frankrijk die na drie dagen, via nachtclub Royal in de Maastrichtse Wolfstraat, eindigde met een overnachting “op locatie” in de grafkelder van Caestert. Het zal duidelijk zijn dat het nog even wennen was een serieuze studiegroep te willen zijn; het verleden speelde ook óns parten. Al snel werden de vleermuistellingen een belangrijke activiteit en werden alle Limburgse vleermuistellers gecoördineerd door de SOK. Uw auteur vertegenwoordigde de SOK in de nationale Commissie voor Onderzoek en Bescherming van Vleermuizen. Tot die tijd had Limburg in deze eigenlijk geen gezicht gehad. Dat veranderde hiermee op slag, hetgeen voor sommige niet-Limburgers even wennen was. Jacques Diederer produceerde perfecte plattegronden, Hans Kamphoven verzamelde historisch plaatwerk en op cultuurhistorisch gebied werd door Jos Cobben en Max Wijnen snelheid gemaakt om al het waardevols in de door ENCI dan nog af te graven Zwarte en Wilde Berg te inventariseren.

MINDER NAVELSTAREN

Er kwamen weliswaar steeds meer “faculteiten”, er kwam zelfs een voorzitter (uw auteur) die eigenlijk meer een *primus inter paris* was. De kernleden vormden een stuurgroep en er kwam een structuurschets om richting te geven. Toch waren we het avontuur niet verleerd. Het zeer geheime plan X voorzag in een poging tot opgraving van de verdwenen Dolekamergroeve in Gronsveld. Na op

drie drukkende zomeravonden vijf meter grond langs een steile kalkwand te hebben weggeschept vonden we uiteindelijk... niets. Ook werden de eerste contacten gelegd om bedreigde onderaardse kalksteengroeven veilig te stellen. Jos Cobben wist op 4 april 1979 in Heerlen het Staatstoezicht op de Mijnen te winnen voor de ideeën van de SOK. Mede daardoor werd de Roothergroeve onttrokken aan de toen bestaande recreatieve plannen. De Koeleboschgroeve, waar naar de mening van de SOK de vleermuizen werden bedreigd, werd van de eigenaar overgenomen en de niet minder begeerlijke Apostelgroeve werd ons door bemiddeling van Hub Rademakers, inspecteur van het Staatstoezicht op de Mijnen, zo ongeveer gratis toegeschoven. Hoewel het NHGL geen terreinbeherende instantie wilde worden, had het bestuur geen bezwaar, ook al omdat het een tijdelijke voorziening betrof. Het ging hier om het snel redden van bedreigde groeven in afwachting van een andere en meer definitieve oplossing. De SOK beschikte zo wel ineens over drie eigen onderzoeksgroeven. Een minstens zo belangrijk onbedoeld neveneffect bleek bovendien de voorbeeldfunctie die onze benadering had voor andere groevebeherende instanties. Door dit laatste werd de SOK op het podium getild, waar beheersmaatregelen werden vastgesteld en waar overheidsgeld werd verdeeld. Het naar binnen gerichte karakter van de studiegroep werd in één klap ongedaan gemaakt. Mede door het dynamisch optreden van de nieuwe secretaris Ton Breuls haalde de SOK zo ongeveer wekelijks het nieuws. We gaven gevraagd en ongevraagd advies over alles wat de groeven aanging maar met steeds slechts het belang van het onderaardse voor ogen. De SOK werd daardoor plotseling een maatschappelijk fenomeen. Sommigen zagen dat als een zegen; anderen vonden ons meer een lastige luis in de pels.

VLEERMUIZEN ALS BREEKIJZER

Met overheidsgeld en de welwillende medewerking van het Staatstoezicht op de Mijnen en particuliere eigenaars werden in korte tijd de drie eerder genoemde groeven tot perfecte vleermuisreservaten omgetoverd (figuur 3). We ontdekten dat dit een ideale route was voor het behoud van zowel de groeven als zodanig als van de daarin voorkomende bijzonderheden en dan niet alleen de vleermuizen. Extra aandacht voor de vleermuizen werd door ons vertaald naar bescherming van cultuurhistorische waarden, zoals oude tekeningen, opschriften en dergelijke. Er kwam begin jaren tachtig veel geld beschikbaar om bedreigde diersoorten tegen uitsterven te behoeden. Voor de besteding van overheidsgeld om de in de groeven winterslapende vleermuizen te beschermen werd expertise gezocht en gevonden bij de SOK. De SOK werd in juni 1981 gevraagd zitting te nemen in een technische werkgroep van het toenmalige Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Vanaf mei 1982 kwam bijna twee miljoen gulden overheidsgeld beschikbaar om aan de groeven, als biotoop van de winterslapende vleermuizen, te besteden. In het zogenaamde Groevenoverleg, een overleg van alle betrokkenen onder auspiciën van genoemd ministerie, werd het zogenaamde Akteplan ontwikkeld. Dit plan voorzag in alle noodzakelijk geachte investeringen in de onderaardse kalksteengroeven van Zuid-Limburg, nog steeds met het oog op de bescherming van vleermuizen. De SOK heeft bij de besteding van deze grote zak met geld een hoofdrol gespeeld. Er moesten zinvolle maatregelen bedacht worden in concreet aan te wijzen objecten en daarbij dienenden bovendien prioriteiten te worden aangegeven. Dit project heeft enkele SOK-kers veel vrije tijd gekost omdat veel ter plekke,

in het veld dus, beoordeeld moest worden. Deze investeringen in tijd en moeite hebben de SOK echter geen windeieren gelegd. Vanaf dat moment was de naam van de SOK gevestigd en werden we bij meer gelegenheden aangezien voor de autoriteit, die wist hoe het verder moest met de circa 200, vaak problematische, onderaardse kalksteengroeven in Zuid-Limburg. Nu, na vele jaren, mogen we vaststellen dat het voortbestaan van veel groeven én de daarin aanwezige waarden, in belangrijke mate te danken is aan de vleermuizen in hun hiervoor beschreven functie als "breekijzer".

EINDELIJK OPEN

Intern was de SOK nog een besloten club. Je kon er geen lid van worden. In september 1982 deed Ton Breuls een eerste voorstel om dit te veranderen; de animo was echter matig. Een tussenvorm werd gevonden: geïnteresseerde niet-leden waren welkom op zogenaamde berglopersavonden, waarvan de eerste plaatsvond op 12 maart 1983. Pas in april 1984 werd een nieuwe opzet aanvaard: naast de ruim bemeten stuurgroep kwam er een echt dagelijks bestuur (voorzitter en secretaris) en kon iedereen, die lid was van het NHGL, zich aansluiten, "lid" worden dus. Het ging voorlopig echter nog maar langzaam: in september waren er niet meer dan 11 leden.

Om onderzoeksgegevens niet verloren te laten gaan en om het onderzoek in de groeven te stimuleren was de SOK intussen, in 1982, van start gegaan met het tijdschrift SOK-Mededelingen. Dit initiatief van Ton Breuls werd met argusogen bekeken. Een periodiek starten is één ding, maar dat jarenlang volhouden een ánder. Wie moesten al die artikelen schrijven? Ton hield vol en met zijn versleten bromfiets reed hij op een dag in oktober met forse tegenwind naar een derderangs drukker die het eerste nummer voor een koopje realiseerde. Nu, bijna 40 nummers verder, is die eerste uitgave, ondanks het eenvoudige karakter en de vele onnauwkeurigheden, een collectors item. De vasthoudendheid van Ton, de inbreng van vormgevers André Terlingen en Stefan Graatsma én het enthousiasme van het nog immer groeiende leger SOK-auteurs hebben SOK-Mededelingen gemaakt tot wat het nu is: een respectabel, aantrekkelijk en levensvatbaar periodiek. Dit tijdschrift had echter een te serieus karakter om ook alle vereni-

FIGUUR 3
Plaatsing door de
Studiegroep Onderaardse
Kalksteengroeven (SOK)
van een hek bij in de
ingang van de Apostelgroe-
ve op 13 maart 1981
(foto: Ton Breuls).

gingnieuws in kwijt te kunnen. Daarom werd in oktober 1984 begonnen met SOK-Info, het nieuwsblad voor de leden met vooral allerlei praktische informatie. Dat van SOK-Info onlangs het honderdste nummer is verschenen, geeft wel aan dat ook dit initiatief een gouden greep was. Mede door SOK-Info vonden leden elkaar en vond het bestuur de leden. Begin 1985 was het ledenaantal opgelopen tot 21; de lijst van geïnteresseerden (ten behoeve van de berglopersavonden) kende intussen 69 namen! Ondanks dat iedereen van harte welkom was, bleek er bij velen kennelijk nog schroom om ergens bij te gaan horen.

NAAR EEN BRUISENDE CLUB

De ontwikkelingen gingen echter in snel-treinvaart. De SOK werd uitgenodigd zitting te nemen in de Adviescommissie voor de Sint-Pietersberg van de provincie Limburg, we bezochten internationale vleermuissymposia, we werkten mee aan de herdruk van het standaardwerk over de Sint-Pietersberg van Ir. D.C. van Schaik, we organiseerden opnieuw een expositie over ons onderwerp ("Meynen Merghel") met als topstuk de maquette met alle gangen in de Sint-Pietersberg van de hand van Jan Spee. Nieuwe groeven werden aan de lijst van door ons beheerde onroerende goederen toegevoegd, de relatie met het Staatstoezicht op de Mijnen (in de persoon van Wiel Miseré) werd aangehaald, een internationaal congres op het gebied van onderaardse groeven werd door de SOK naar Maastricht en Riemst gehaald. Onze secretaris opende privé zelfs een café met de naam De Berghhouwer, hetgeen hem bij de opening het leegstorten van een zak mergelpoeder op zijn nieuwe cafévloer opleverde (figuur 4). En zo is ook de sfeer in de SOK: serieus maar niet té serieus. Met het café van Ton en het Natuurhistorisch Museum als thuisbases was de SOK een veelarmige club geworden met een onmiskenbaar stimulerende uitwerking op de nu wél toestromende leden. Tien jaar SOK was in 1988 (een jaar te laat!) dan ook aanleiding om een feestje te bouwen. Onze Anne van Wijngaarden, stimulator van het eerste uur, hield een vlammende toespraak over het belang van ons soort wetenschappelijk onderzoek, we dineerden met grotchampignons in het intussen helaas verloren gegane roemruchte etablissement De Schuster in Kanne en de kunst van het blokbreken werd nog eens getoond

FIGUUR 4
Felicitatie bij de
opening van
Café De Berghhouwer
op vrijdag 13
december 1985.
De tekst is een
nadenkertje.....

tijdens een excursie in de Sibbergroeve. De bij de Theunisgroeve (Biesland Maastricht) door Han Bochman en de zijnen uitgevoerde beheerswerkzaamheden bleken in 1989 goed voor de Milieuprijs voor ecologie van de Gemeente Maastricht. Omdat het ook hier primair om de vleermuizen te doen was, maar de pas geopende groeve het nog zonder moest stellen, beloofde Peter Houben, toenmalig voorzitter van de Stichting Jezuitenberg, een royale ondergrondse borrel bij het verschijnen van het eerste diertje. Een seizoen later was Peter de klos.

VOORZITTERSWISSEL

Na 12,5 jaar was het tijd voor een voorzitterswissel. Uw auteur gaf de voorzittersshamer in vol vertrouwen aan Ton Breuls. Zijn stijl was natuurlijk een andere en zo hoort dat ook. De dadendrang van de SOK werd er echter niet minder door. Er kwam meer aandacht voor de wensen van de leden, intussen 84 in getal. Er ontstonden min of meer autonome subgroepjes met wonderlijke namen als Gronoma of Gronka.

De SOK bloeide verder open. SOK-leden

vormden de Hulpdienst Groeven van de gemeente Riemst (België), SOK-leden werden gevraagd (mede) een syllabus voor VVV-gidsen in de Sint-Pietersberg samen te stellen. Er werden banden gesmeed met collega-clubs in Europa, onder andere met Subterranea Britannica, die uiteindelijk onze officiële zustervereniging werd. De SOK drong, dankzij de goede banden met de Stichting Jezuitenberg, zelfs door tot in het zeer geheime NATO-binnenste van de Cannerberg. Samen met het Natuurhistorisch Museum werkte de SOK mee aan een reconstructie van de vondst van de Mosasauruskop in het Noordelijk Gangenstelsel in 1770. Deze beelden zouden onderdeel worden van een serie over evolutie van Public Broadcasting Services, een vooraanstaand televisiestation in de Verenigde Staten. Dat de SOK intussen de wereld had veroverd zou te veel gezegd zijn maar veertig miljoen kijkers aan gene zijde van de oceaan hebben toch maar kunnen genieten van Arno Barten, Giel Bindels, Harm Hovens, Berno Huls en anderen, gehuld in achttiende-eeuwse kledij, in het Noordelijk Gangenstelsel, bij het onheilspellende schijnsel der flambouwen sjouwend met de Mosasauruskop (figuur 5).

FIGUUR 5

Han Bochman (rechts) en Arno Barten (links) als respectievelijk Dr Hoffmann en zijn assistent op weg naar de zojuist (in 1777!) in het Noordelijk Gangenstelsel gevonden *Mosasauruskop* (foto: Ton Breuls).

FIGUUR 6

Met veel elan presenteert Joep Orbons op 20 december 1997 in het Fort Sint Pieter de dan splinternieuwe Stichting Ir. D.C. van Schaik die het groevebeheer van de SOK zal overnemen (foto: Jan Spee).

DE NIEUWE SOK

In de zomer van 1995 komt een einde aan de "oude SOK", dat wil zeggen aan de laatste restanten van voorzichtigheid die nog steeds, als erfenis van de te vroeg ter ziele gegane Vereniging ter Bevordering Wetenschappelijk Onderzoek Sint-Pietersberg, een rol speelden. De "nieuwe SOK" zou het, na achttien jaar, wel aandurven om haar bestuur democratisch te laten kiezen. Anderzijds werden we ook wat strenger: leden zouden voortaan eerst een jaar aspirant-lid zijn en een gedragscode moeten onderschrijven. Papieren leden werden bovendien van de lijst verwijderd.

De samenwerking met aangrenzend België, vooral met de groeverijke gemeente Riemst, werd geïntensiveerd. Burgemeester Jan Peumans en schepenen Yvo Thijs werden een soort ambassadeurs van de SOK. In augustus 1995 haalden wij met hen samen een internationaal symposium over onderaardse groeven naar Riemst en Maastricht. In totaal 70 deelnemers vertegenwoordigden 14 landen. Op initiatief van Han Bochman werd in samenwerking met het Natuurhistorisch Museum wederom een expositie samengesteld: Sprekend Duister. Op en in gemergelde panelen kon het publiek kennismaken met aard en belang van de onderaardse kalksteengroeven in onze regio. Vrijwilligers van de SOK verzorgden een tournee en presenteerden de expositie, behalve in het museum in Maastricht, ook in Valkenburg, Riemst, Venlo en Bokrijk. Ook in 1995 werd de Sint-Pietersberg van de provincie Limburg overgenomen door de Vereniging Natuurmonumenten, hetgeen voor de SOK van groot belang bleek. Bij de nieuwe eigenaar vonden we namelijk een welwillend oor voor een oude SOK-

wens: een betere beveiliging van de gangenstelsels én een toegangsregeling voor liefhebbers. In 1996 startte zo de Regeling Recreatief Berglopen, een regeling die gebaseerd was op vertrouwen. Op voorstel van de SOK en in samenwerking met de VVV en de Vereniging tot Redding van de Sint-Pietersberg bleek de Vereniging Natuurmonumenten bereid om één avond in de week de gangenstelsels open te houden voor berglopers, al of niet lid van de SOK. Tot op heden kent deze regeling, mede dankzij een aantal volhardende vrijwilligers, waaronder Erik Lamkin en Ed Rousseau, een vruchtbaar bestaan.

DE TREIN DENDERT DOOR

Het navelstaren behoorde nu dus definitief tot het verleden. Niemand was ook meer bang dat de verkeerde mensen op de SOK zouden afkomen. De SOK maakte, onder leiding van Jan Paul van de Pas, openlijk reclame op de Genootschapsdagen. De activiteiten vormden de kwaliteit van de SOK en deze activiteiten volgden elkaar in sneltreinvaart op.

Ik heb het nog niet gehad over de vele excursies, bijvoorbeeld naar Malogne en Rumelange. Of over de SOK-stands, bijvoorbeeld op de Natuurdag op de Lichtenberg. Of over de deelname aan het congres in Rusland. Of over de werkgroep die de Kluis in het Noordelijk Gangenstelsel restaureerde. Of over de overname van het SOK-groevenbestand door de op enthousiaste wijze door Joep Orbons geleide Stichting Ir. D.C. van Schaik (figuur 6). Toen deze laatste gepresenteerd werd, op 20 december 1997 tijdens de zogenaamde Van Schaikwandeling ter herdenking van de vijfentwintigste sterfdag van de pionier van het Sint-

Pietersbergonderzoek, nam ik afscheid van het bestuur van de SOK. Mijn tijd was om en daarmee dit verhaal nu uit. Wat allerm minst betekent dat er over de tijd erna niets te schrijven zou zijn. Integendeel, dat zou nog vele pagina's opleveren. Een groter compliment kan ik het huidige bestuur niet maken: de SOK is allerm minst in slaap gesukkeld. Hopelijk blijft ze ook de komende vijfentwintig jaar klaarwakker.

SUMMARY

S.O.K.'S SILVER JUBILEE

A HISTORICAL SURVEY OF THE GROWTH OF THE SUBTERRANEAN LIMESTONE QUARRIES STUDY GROUP (S.O.K.)

The Subterranean Limestone Quarries Study Group of the Limburg Natural History Society is celebrating its twenty-fifth anniversary. The author presents a brief outline of the group's foundation and growth. The group has not only studied the prime object of their activities, the maze of man-made subterranean quarries in the area around Maastricht, but also implemented protective measures. Many of these comparatively poorly known subterranean biotopes, which are of great natural and historical value, have been salvaged through direct or indirect intervention by the study group. More than one hundred scientific papers, on wide-ranging aspects of this underground world, have been published over the years. These publications have helped ensure that the abandoned limestone quarries are no longer neglected and forgotten dark caverns, but in fact represent a well-studied and valued part of the southern Limburg countryside.